

KOZÁRI DÓRA TÍMEA

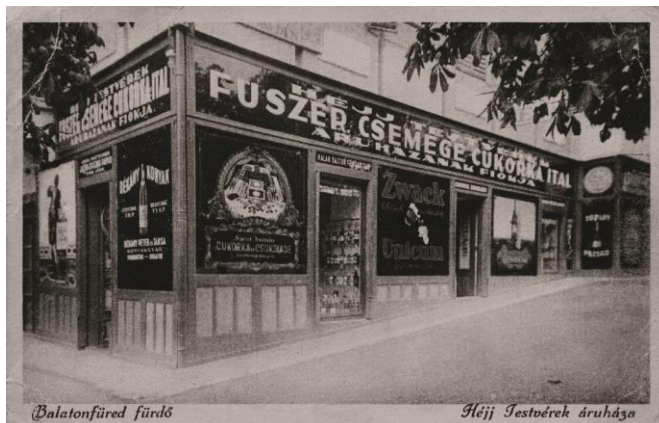
A HÉJJ-TESTVÉREK ÁRUHÁZA

Az áruház létezéséről kevés emlék maradt fenn. Több információ nagypapám hagyatékából áll rendelkezésre, aki mindig szívesen mesélte a régi történeteket, mutogatta a fekete-fehér fotókat és életének fontos helyszíneit nekünk.

A Héjj Testvérek Közkereseti Társasága 1920. október 30-án alakult meg Székesfehérváron. Az első áruház Fehérváron nyílt meg 1921 júniusában, később pedig a balatonfüredi fiók 1922 májusában.

A Héjj Testvérek Áruház Székesfehérváron

Héjj Testvérek Áruházának balatonfüredi fiókja

Hirdetések a füredi újságban

Korabeli újsághirdetés

Dédpapám, Héjj István és testvérei, Károly és József alapították és vezették az üzlethelységeket, melyek fűszer-, csemege- és italáruházként működtek az államosításig.

A Héjj testvérek: István, József és Károly

A fehérvári üzlet, melyet István és Károly vittek, a Városház épületének aljában, a kisiparos üzletsoron volt, ahol ma a Pátria kávézó működik. A József által vezetett balatonfüredi üzlet a Horváthház aljában, a jelenlegi Tagore Medical Center helyén állt. Kínálatukban fűszer, csemege, cukorka, gyümölcs, tea- és italkülönlegességek mellett fürdőcikk, játékaruk és emléktárgyak is voltak. A vásárlók a fűszerárú kivül halat, sajtot, teavaját, felvágottat is vehettek, valamint csokoládék, sütemények és déligyümölcsök közül is válogathattak. Olyan termékek és márkák voltak megtalálhatók a polcokon, mint: rumba desszert, narancsív, terefe-re, favorit keksz, selyem párna, kereszties menthe, koszorúfüge, pörkölt mandula, Szent István csokoládé, Stollwerck cukorka; de volt Herz szalámi, Medve sajt, Parádi víz, Dékány konyak, Zwack Unicum, Törley pezsgő, Dreher sör, Schwarzkopf sampon és Caola szappan is. Dédapámék a boltokat évekig egyedül vitték, később 1-2 tanulóval vagy betanult segéddel/inassal, aki a pult mögül szolgált ki a vevőket, kimérte és csomagolta a termékeket. A megrendelések teljesítése mellett még házhoz is szállítottak árut. A mai rohanó világunkhoz képest az akkori vásárlók több időt töltöttek a boltokban, amik a társasági élet helyszínei is voltak, s ahol családias légkör uralkodott.

A nosztalgizások közepette sok kincsre akadtam. A régi tárgyak, fényképek, képeslapok mellett több olyan kéziratot, levelet és jegyzetet találtam felmenőimtől, melyek segítségül szolgáltak a múlt felderítésében.

Dédmamám, Hegger Anna 1990-es írásában így emlékszik vissza a családra:

„A Héjj család nagyon nagy familia volt, ugyanis még napjainkban is az ország valamennyi részén megtalálhatók. Az apósom, Héjj Károly szakmája cipész volt, de kereskedőként dolgozott. Felesége,

Bartlmäe Róza hét gyermeket nevelt (3 fiút és 4 lányt), valamint a háztartást vezette. A testvérek mindegyike Székesfehérváron született és polgári iskolát végeztek. A szülők a polgári elvégzése után tovább tanították gyermekeiket. A lányok pedagógus pályát választottak, Erzsébet, Rózsi és Annus óvónőképzőt végeztek, Ilus Budapesten tanárképzőt. A fiúk, István, Károly és József híres kereskedők lettek. A Héjj család mindig nagyon összetartott. Igen finom, intelligens család volt.”

Nagypapám, Héjj László egyik levelében ez áll:

„Dédapám gyári munkás volt a fehérvári Kolorit gyárban. Nagypapám szegény cipész kisiparos volt, majd pincérkedett, 8 gyermeke volt, akik közül egy meghalt. Nagypapám korán elhalt rákban, nagyanyám pedig megvakult. Az ipari tanulónak szegődött atyám hosszú és küzdelmes út után tudott csak magának egy kis üzletet biztosítani, melyben jobbára csak ő maga és családtagjai dolgoztak.”

Héjj István és Károly így számolnak be 1957-es levelükben:

„12 éves korunkban három évre kereskedő tanulónak adtak. A tanulóévek eltelte után több helybeli cégnél, mint kereskedősegéd dolgoztunk, majd a katonai szolgálat letöltése után 1920. évben önállósítottuk magunkat a Városház épületben kapott helyiségben.”

A legidősebb fiútestvér, Héjj József 1909. szeptember 11-én házasodott Báder Máriával Székesfehérváron, ám gyermekük sosem született.

A Héjj család József és Mária 25. házassági évfordulóján 1934.

A középső testvér, Héjj Károly 1933. január 15-én vette feleségül a polgárdi születésű Hoffmann Kornéliát Martonvásáron, azonban gyermekük nekik sem lett. A legfiatalabb fiú, Pistaként emlegetett dédapám 1934. február 11-én Székesfehérváron kötött házasságot a nála 19 évvel fiatalabb, györgyszállási óvónővel, Hegger Annával, akit csak Nuci-

nak becéztek. Dédmamám sógornője, Héjj Erzsébet révén ismerkedett meg férjével. Erzsébettel ugyanis egy országos óvónői továbbképző tanfolyamon találkozott először 1932 júniusában Balatonfüreden. Ahogy Erzsébetnek nagy tekintélye volt a megyében és a szakmában, úgy rangidős testvérként a családban is egyaránt meghatározó szerepet töltött be. Ez a házasság is, mint megannyi másik, neki volt köszönhető. 1934. november 22-én megszületett dédszüleim egyetlen gyermeke, Lacika. Ezekben az időkben ők és rokonaik is sok időt töltöttek Füreden, elvégezték a bolt körüli teendőket és élvezték a hely szépségeit. Héjj József a Blaha Lujza 3. szám egyik bérlakásában lakott, ahol napjainkban a Helytörténeti Gyűjtemény található. A család minden nyarat itt töltötte, nagypapám felhőtlen gyermekéveinek időszaka volt ez a Balatonnál.

A II. világháború és következményei sajnos a család eddigi békés, jómódú életét is megváltoztatták. A pengő elértéktelenedése, valamint az államosítás során dédszüleim és rokonaik elveszítették áruházaikat és vagyonuk nagy részét. A Héjj testvérek 1945. után kistökével külön-külön próbálkoztak megélhetésüket biztosítani, majd üzleteiket 1952-ben átvette a Kiskereskedelmi Vállalat, ezután állami termelőmunkákban helyezkedtek el. Pista a székesfehérvári MÁVAUT Teherautófuvarozási Nemzeti Vállalat taxi osztályán bérelszámoló alkalmazásban, Károly a Fejér Megyei Népbolt Vállalat dolgozójaként. Dédmamám (Hegger Anna), aki sokáig háztartásbeliként élt, ezután óvónői állásban dolgozott a székesfehérvári Fiskális úti, valamint Mancz János Óvodában.

Nagypapám – akit barátai csak úgy hívtak, Szika – a szerető családi körből kiszakadva rögzös életutat járt be. Iratai között talált feljegyzéseiben vázlatosan leírta életrészeit, melyekről nekünk is többször mesélt:

Vallási nevelést kapott, gimnazistaként a papi hivatással szimpatizált, Pannonhalmára készült. Sajnos 17 évesen egy ártalmatlannak tűnő diákcsoport eredményeként börtönbe került. 1952 októberében az ÁVH letartóztatta a rendszer megdöntésére irányuló szervezkedés és robbanószer rejtegetés vádjával. Hét hetet töltött az ÁVH Andrassy úti pincebörtönében, majd a koncepció perben két és fél év börtönre ítélték, melyből másfél évet töltött le Székesfehérváron, majd Cegléden, valamint a kisgyóni bányában. 1953-ban Nagy Imre kormányra kerülése után kiengedték a börtönből, ellenben az összes magyarországi középiskolából kitiltották. 1954-ben beállt katonának, majd leszerelése előtt,

1956. október 23-án Pestre vezényelték őket a forradalom segítésére, ahol elfoglalták a Magyar Rádió épületét. November 4-én az oroszok kilőtték őket a budaörsi laktanyából, és három társával együtt a Szabadság-hegyen húzták meg magukat egy hétig. Végül piliscsabai állomáshelyükön szereltek le, ahonnan egyedül gyalogolt haza. Társaival ellentétben ő nem emigrált külföldre, úgy fogalmazott: itthon maradt „kalandvágyból”. 1958-ban sikeres érettségi után a Budapesti Orvostudományi Egyetemre felvételizett, de esküvétele előtt mégis elbocsátották. Ezután ajánlatot kapott, miszerint engedélyezik egyetemi tanulmányait, amennyiben pártmegbízatást végez III/3-as ügynökként, de nem élt a lehetőséggel és párttag sem lett soha. 1954 és 66 között főkönyvelőként, majd a tejiparon belül kereskedői munkakörben kezdett dolgozni. A székesfehérvári Fejértej (később Parmalat) tejipari vállalat kereskedelmi igazgatójaként ment nyugdíjba 1995-ben, mely után még öt éven át magánvállalkozóként tevékenykedett. Mindezalatt több felsőfokú szakképzettséget szerzett, viszont egyetemi diplomát, mint „pártonkívüli elvtárs” csak a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen szerzett vezetői utasításra.

Papám 1961 szeptemberében kötött házasságot nagymamámmal, Kolozsváry Csillával, és 1966-ban megszületett kislányuk, Timike. Anyukám már csak alig ismerhette meg nagypapát, Pistát, annak 1971-ben, 77. életévében bekövetkezett halála okán. A két idősebb testvér szintén nyugdíjas kort élt meg. József 1960-ban, 74 évesen a Balatonfüredi Állami Kórházban hunyt el, Károly 1964-ben, 72. évében betegségben halt meg Székesfehérváron. Feleségeik, Mária és Nelli még hosszabb életet tudhattak magukénak. Nuci viszont nemcsak, mint nagymama, de mint dédmama is sokáig jelen lehetett életünkben. Ő és fia ápolták emlékét a Héjj családnak és adták át történeteiket anyukámnak, a bátyámnak és nekem egészen 2005-ben bekövetkezett haláláig.

Nagypapám egész életében mindig szívesen töltötte idejét a Balatonon, a vitorlázás és horgászat szerelmese volt. Balatonfüredre is számtalanszor visszalátogatott, felidézte boldog gyermekkorának emlékeit: a fürdözéseket, a sétány platánjai alatti játszóházakat, ahogy lesiklott a bolt előtti lejtőn kisautójában. 85 évesen, 2020. február 28-án hunyt el Székesfehérváron.

A Héjj család emlékét most mi őrizzük, és Füreden járva mindig elképzeljük, hogy milyen lehetett akkor régen betérni a Héjj Testvérek békebeli áruházába.

Hegger Anna, Héjj István és gyermekük, László (1943)

Lacika a Tibor-fürdő előtti szökőkútnál (1936)

Pista és fia a füredi boltban (1941)

Pista és fia Füreden (1938)

Lacika a bolti inassal (1936. június)

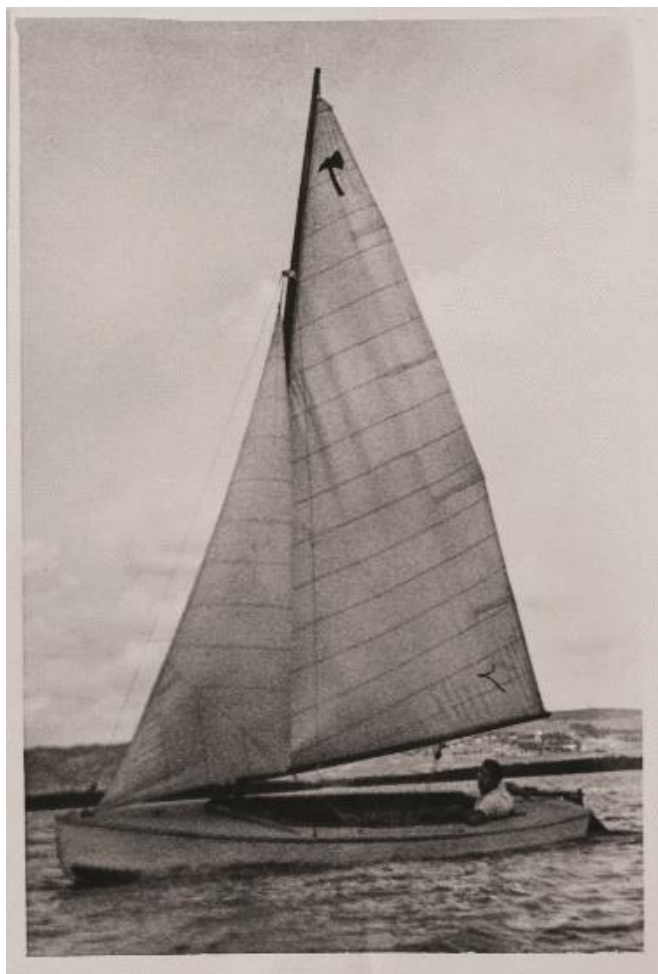
Lacika játszik a füredi bolt előtt (1936)

Nuci és fia Füreden (1938)

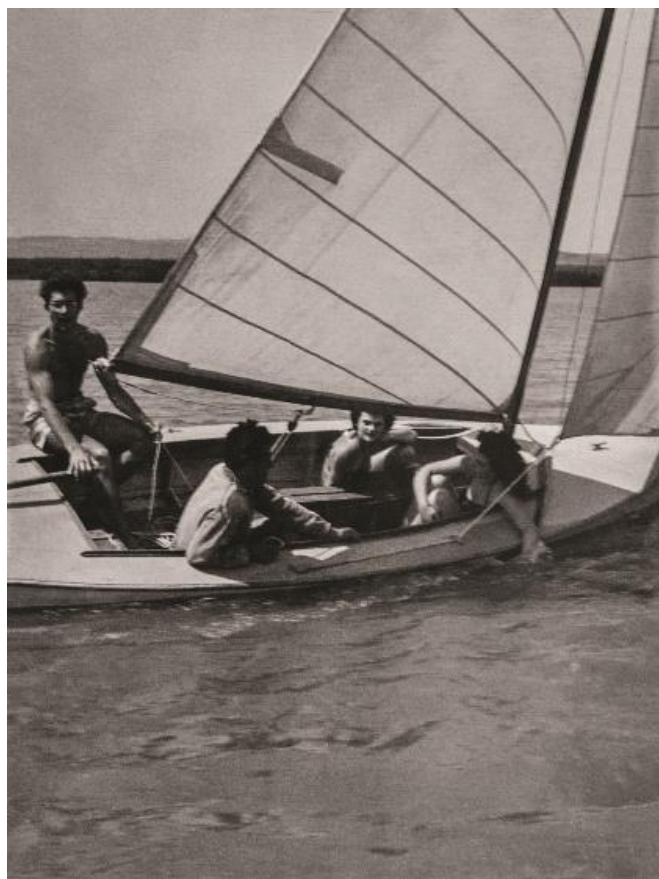
Lacika az Erzsébet-udvarban (1936)

Laci egyik szerelme, a vitorlázás

Laci anyukájával, Nucival Füreden (1940)

Laci barátaival a Balatonon